

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st.
im. Mieczysława Karłowicza
w Katowicach

**PROGRAM NAUCZANIA GRY
GRY NA SAKSOFONIE**

Drugi etap edukacyjny

Opracowanie - mgr Jakub Jarosz
Aktualizacja – mgr Piotr Kawczyński

Program został opracowany na podstawie Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 roku w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego na podstawie art. 46a ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, 1078 i 1287) oraz Ustawy o Systemie Oświaty z dnia 7 września 1991 roku (Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572 ze zmianami)

Katowice 2020

WSTĘP

Program nauczania gry na saksofonie przeznaczony dla szkoły II stopnia stanowi kontynuację programu szkoły muzycznej I stopnia, zakłada więc powtórzenie treści nauczania z równoczesnym ich poszerzeniem, pogłębieniem i doskonaleniem. Kształcenie muzyczne i to z zakresu saksofonu jest nierozdzielnie związane z praktyką wykonawczą w oparciu o pozycje repertuarowe z literatury saksofonowej. Materiał nauczania, odpowiednio rozłożony w ciągu sześciu lat nauki, pozwala uczniowi osiągnąć poziom umożliwiający przygotowanie recitalu dyplomowego w klasie VI oraz podjęcie studiów w klasie saksofonu lub na innych kierunkach: teoria muzyki, kompozycja, dyrygentura, reżyseria dźwięku lub edukacja muzyczna.

Istotą kształcenia instrumentalnego jest indywidualizacja procesu nauczania. Sukces absolwenta zależy od jego potencjału, tempa osiągania umiejętności, twórczej postawy w samodzielnej pracy oraz rozwoju zamiłowania do muzyki i pasji do gry na instrumencie.

Program składa się z **materiału nauczania** zawierającego zadania związane z kształceniem i doskonaleniem elementów techniki gry na saksofonie i interpretacji muzycznej, rozwijaniem umiejętności gry a vista oraz **wykazów repertuaru** z literatury saksofonowej.

Cele kształcenia ujęte są problemowo i obejmują zagadnienia związane z elementami techniki gry, interpretacją, pracą nad utworem i wykonaniem publicznym oraz grą a vista. Poszczególne działy materiału nauczania uszeregowane są metodycznie. Problemy do pokonania są wprowadzane sukcesywnie, bez podziału na kolejne lata nauki, co umożliwia nauczycielowi planowanie pracy i realizację kolejnych zadań dopasowanych indywidualnie do każdego ucznia.

Wykaz utworów stanowi pomoc w doborze repertuaru w celu optymalnej realizacji podstawy programowej w szkole muzycznej II stopnia. Może być wzbogacany o inne utwory, z zachowaniem staranności w zakresie wartości dydaktycznej i artystycznej.

CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA OGÓLNE

1. Doskonalenie gry na instrumencie

Uczeń rozwija i utrwalą umiejętności w zakresie gry na instrumencie.

2. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy

Uczeń:

- 1) odpowiedzialnie wykorzystuje czas przeznaczony na pracę z instrumentem;
- 2) przygotowuje i wykonuje dzieła muzyczne zgodnie z kanonami stylu i formy muzycznej.

3. Kształcenie własnego rozwoju oraz przygotowanie do aktywnego udziału w życiu muzycznym

Uczeń:

- 1) wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną w procesie kształcenia i własnego rozwoju artystycznego;
- 2) występuje publicznie jako solista i kameralista;
- 3) posiada umiejętność pracy w dużym zespole wykonawczym;
- 4) jest świadomym odbiorcą sztuki.

CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Doskonalenie gry na instrumencie

Uczeń:

- 1) zna historię, budowę, transpozycję i odmiany instrumentu: saksofon sopraninowy, sopranowy, altowy, tenorowy, barytonowy, basowy, kontrabasowy;
- 2) samodzielnie dokonuje drobnych napraw instrumentu;
- 3) umiejętnie stosuje techniki oddechu, zna budowę aparatu oddechowego;
- 4) zna sposoby rozgrywania się (ćwiczenia oddechowe, ćwiczenia emisji dźwięku i biegłości palcowej);
- 5) świadomie pracuje nad prawidłową intonacją;

- 6) zna i stosuje nowoczesne środki wyrazu w zakresie dynamiki i barwy dźwięku;
- 7) świadomie posługuje się różnorodnymi technikami artykulacyjnymi, dynamiką i agogiką; 8) biegle posługuje się techniką palcową, umożliwiającą mu wykonywanie utworów o charakterze wirtuozowskim;
- 9) potrafi czytać zapis nutowy a vista;
- 10) świadomie korzysta z różnych sposobów zapamiętywania tekstu nutowego;
- 11) potrafi wykonać wybrane fragmenty partii orkiestrowych;
- 12) poznaje współczesne środki wyrazu, umożliwiające wykonywanie utworów literatury saksofonowej XX i XXI wieku.

2. Kształcenie umiejętności samodzielnej pracy

Uczeń:

- 1) zna możliwości stosowania różnego rodzaju sprzętu dodatkowego (paski, szelki) w celu zmniejszenia fizycznego obciążenia organizmu, prowadzącego do niepożądanych kontuzji;
- 2) rozwija swą muzykalność, kreatywność i wrażliwość artystyczną;
- 3) organizuje i realizuje proces ćwiczenia poszczególnych elementów warsztatu według wskazówek nauczyciela;
- 4) łączy i wykorzystuje wiedzę teoretyczną do samodzielnej pracy nad przygotowaniem utworu;
- 5) kontroluje i analizuje własną grę podczas ćwiczenia;
- 6) posiada wiedzę na temat cech stylu i budowy form muzycznych (koncert, sonata, suita, miniatura, temat z wariacjami), umożliwiającą mu prawidłową interpretację utworów;
- 7) poszerza wiedzę na temat literatury swojego instrumentu, w tym kompozycji napisanych współcześnie.

3. Kształcenie własnego rozwoju oraz przygotowanie do aktywnego udziału w życiu muzycznym

Uczeń:

- 1) posiada kompetencje pozwalające na swobodną prezentację sceniczną (koncentrację i pokonanie tremy, właściwą ocenę warunków akustycznych sali i dostosowanie do niej sposobu gry);
- 2) potrafi zróżnicować role - jako solista i kameralista;

- 3) kompetentnie i kreatywnie realizuje zadania artystyczne w grze zespołowej;
- 4) na bieżąco śledzi wydarzenia kulturalne i bierze w nich udział, wybierając je pod kątem wykonywanego programu, wykonawców i wskazówek nauczyciela;
- 5) kształtuje własne poglądy, słuchając różnych wykonania dzieł muzycznych i porównując te wykonania;
- 6) samodzielnie wyszukuje, analizuje i selekcjonuje dostępne informacje z zakresu przedmiotu głównego oraz przedmiotów ogólnomuzycznych;
- 7) obsługuje sprzęt elektroniczny, umożliwiającą rejestrację swojej gry w celu dokonania analitycznej oceny.

REPERTUAR SAKSOFONOWY

1. Gamy, pasaże i kadencje

Wszystkie gamy i pasaże powinny być wykonywane w obrębie całej skali instrumentu.

Gamy durowe i molowe w całej skali instrumentu z uwzględnieniem takich elementów jak: wprawki, pasaż, pasaż rozłożony, dominanta septymowa, dominanta septymowa rozłożona, pasaż czterodźwięku zmniejszonego (w gamach molowych) , odległości tercjowe i kwartowe, gama na stopniach. Gamy durowe wykonujemy staccato a gamy molowe legato. Tempo stosownie dobieramy do możliwości technicznych ucznia.

2. Zbiory etud

M. Mule – Vingt – quatre etudes faciles

B. Bernards – 24 virtuoso etudes

M. Mule – Dix huit exercices ou etudes pour tous les saxophones d’apres Berbiguier

R. Jettel – Neue saxophone-studien

R. Decouais - 35 Etudes Techniques Pour Saxophone

G. Faure – saxophone album

A. Brau – Etuden in allen Tonarten

G. Ruggiero – Seize etudes

Salviani studi per saxofono vol. 1-5

G. Senon – 24 petites etudes melodiques

L. Bassi – 27 virtuoso studies for saxophone or oboe

R. G. Montbrun – Six pieces musicales d'étude pour saxophone alto et piano
G. Lacour – Huit etudes brillantes
P. M. Dubois – 16 etudes virtuosite
J. Semler-Collery – Etudes concertantes
G. Ph. Telemann – 12 fantasias for flute without bass
J. H. Luft – 24 etudes pour hautbois ou saxophone
K. Elert – 25 etudes
Podana lista etud może być uzupełniana innymi zbiorami etud o podobnym problemie technicznym.

3. Utwory

A. Thomys – Miniatury w różnych stylach
E. Bozza – Aria
R. Binge – Concerto for alto saxophone
R. Alessandrini – Piazzolino
J. Świder – Scherzo
P. Bonneau – Piece concertante
H. Tomasi – Ballade
M. Bitsch – Aubade
B. Heiden – Sonata
R. Boutry – Divertimento
H. Gal – Suite
A. Glazunov – Concerto
P. Iturralde – Pequena Czarda
D. Milhaud – Scaramouche
J. Gurewich – Concerto
I. Markovitch – Coplainte et danse
C. Debussy – Clair de lune
L. Larsen – Concerto
G. Grovlez – Sarabande et allegro
C. Krumlovsky – Concertino

J. B Singelee – Concertino
J. Ibert – Histoires
J. Ibert – Concertino da camera
P. Creston – Sonata
B. Mersson – Fantasia
P. Bonneau – Concerto
B. Lomani – Concertino
J. N. Savari – Fantaisie sur le freischutz
M. Berthomieu – Suite breve
F. Devreese – Circles
D. Schostakovich – Satirical Dance
H. Busser – Aragon
B. Heiden – Solo for alto saxophone et piano
P. Maurice – Tableaux de provence
R. Muczynski – Sonata
N. Bacri – Sonatina lirica
N. Bacri – Sonatina lapidaria
A. Waignein – Deux movements
C. Beck – Nocturne
H. Eccles – Sonata
P. M. Dubois – Grave et scherzo mecanique
H. Cowell – Air and Scherzo
D. Lazarus – Sonate

Podana lista utworów może być uzupełniana innymi pozycjami muzycznymi o podobnym problemie technicznym.

1. Gamy, pasaże, kadencje

Celem nauczania w zakresie gam i pasaży jest systematyczna praca nad wszystkimi tonacjami oraz poznanie ich pod względem teoretycznym, praktycznym i słuchowym. Nauka gam i pasaży jest kontynuacją programu

szkoły muzycznej I stopnia. Prowadzi do sukcesywnego opanowania wszystkich gam diatonicznych i chromatycznych oraz pasaży tonicznych, septymowych i septymowych zmniejszonych - przez całą skalę instrumentu. Uczeń winien wykazywać się znajomością zasad budowy gam.

Gamy i pasaże to stały elementem pracy domowej ucznia, a wskazówki dotyczące sposobów ćwiczenia powinny zapobiegać mechanicznej grze i włączać aktywnie słuch oraz intelekt.

W przesłuchaniach technicznych, materiał gam i pasaży - sprawdzany na wrywki - należy oceniać pod kątem postępów swobody wykonania, jakości dźwięku, prawidłowej artykulacji oraz odpowiedniego tempa dla danej klasy.

2. Etiudy

Wybór etiud powinien być dokonywany w oparciu o szeroką orientację w literaturze, z głęboką świadomością aktualnych potrzeb i umiejętności ucznia oraz jego warunków manualnych i fizycznych. Należy pamiętać o stopniowaniu trudności zadań oraz o pracy (równocześnie) nad różnorodnymi elementami techniki saksofonowej. Praca nad tzw. problemem technicznym etiudy powinna przebiegać z zachowaniem dbałości o brzmienie, konstrukcję formy, strukturę harmoniczną i wypowiedź artystyczną.

W klasach pierwszych bardziej celowe jest opracowywanie kilku krótszych etiud o różnorodnych problemach, potem stopniowe wprowadzanie bardziej rozbudowanych form o jednolitej fakturze, utrwalających daną umiejętność oraz będących treningiem wytrzymałości psychofizycznej, a w końcowych latach nauki należy pracować nad etiudami o skomplikowanych i złożonych zadaniach technicznych.

Dobór etiud powinien sprzyjać harmonijnemu i wszechstronnemu rozwojowi umiejętności wykonawczych ucznia, przy czym należy zachować dbałość o właściwe proporcje wszystkich zawartych w nich problemów technicznych.

W pracy nad etiudami należy szczególnie uczulić ucznia na brzmienie, prawidłową aplikaturę i artykulację, na świadome, a nie mechaniczne, pamięciowe opanowanie etiud. Należy ustalić istotę tzw. trudnych miejsc i sposoby poradzenia sobie z nimi, wskazać sposoby pracy przyspieszające tempo myślenia i wykonania.

3. Utwory

Bogactwo i różnorodność kompozycji powstałych w okresie od XVIII – XXI wieku powinny zajmować poczesne miejsce w sześcioletnim cyklu kształcenia.

Materiał tego działu nauczania sprzyja wszechstronnemu rozwojowi wyobraźni muzycznej, uwrażliwia na barwę saksofonu klasycznego, powiększa skalę środków dynamicznych, pozwala na bardziej ekspresyjną i osobistą wypowiedź. Reprezentatywne utwory tego okresu umożliwiają poznanie przemian jakie zachodziły w muzyce saksofonowej i doskonalenie gry w różnych stylach. W repertuarze ucznia powinny znaleźć się utwory o kontrastujących charakterach i zróżnicowanych zadaniach wykonawczo-interpretacyjnych. Szczególnie ważne miejsce powinny zajmować utwory o swobodniejszym operowaniu czasem, kantylenowe, o refleksyjnym charakterze. W klasach niższych korzystne jest opracowanie kilku skontrastowanych, krótkich utworów i miniatur, później - stopniowe przechodzenie do większych form i cykli.

KOMENTARZ DO REALIZACJI SZKOLNEGO PROGRAMU NAUCZANIA

Program należy traktować jako propozycję i pomoc w doborze repertuaru.

Program ma charakter otwarty. Oznacza to, że repertuar może być uzupełniany i wzbogacany o nowe pozycje z zachowaniem szczególnej dbałości o wartość artystyczną dobieranych utworów

Program można stale uzupełniać, dodając nowe pozycje pojawiające się na rynku wydawniczym.

Wskazane jest muzykowanie zespołowe.

Repertuar powinien zawierać wybrane pozycje ze wszystkich działów programu, różnych stylów muzycznych, różnych epok.

Umiejętnie dobrany materiał powinien zawierać różnorodne pozycje muzyczne, które zapewnią prawidłowy rozwój ucznia.